

[https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-32\(61\)-33-47](https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-32(61)-33-47)
УДК 371.13: 373

Білоношко Олена Вікторівна,
доктор філософії (PhD),
директор Кременчуцької гімназії № 1
Кременчуцької міської ради Кременчуцького району
Полтавської області.
Кременчук, Україна.
 <https://orcid.org/0000-0001-9845-0277>
obilonozhko510@gmail.com

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ КРЕМЕНЧУКА

Анотація. У статті розглянуто особливості розвитку неформальної освіти вчителів на прикладі Кременчука. Виокремлено переваги та проблемні зони неформальної освіти. Зазначено, що неформальна освіта вчителів в кременчуцьких гімназіях і ліцеях в останні роки зазнала змін, пов'язаних із розширенням спектру напрямів і форм професійного зростання. До вже традиційних онлайн-курсів і вебінарів на платформах для освітян додалися різноманітні заходи, програми та ініціативи, спрямовані не лише на набуття нових компетентностей і навичок, а й на формування професійної спільноти міста. На основі аналізу з'ясовано, що неформальна освіта Кременчука представлена на різних рівнях – від міжнародних проєктів до локальних ініціатив. Завдяки цьому налагоджується взаємодія з європейськими та українськими інституціями, освітніми фондами, громадськими організаціями. Детально охарактеризовано усі форми і напрями неформальної освіти вчителів Кременчука. Описано приклади реалізації неформальної освіти на рівні міських ініціатив. Проаналізовано напрями діяльності педагогічного клубу, створеного на основі навчально-методичного середовища «Розвиток педагогічної культури». Наведено характеристику основних форм діяльності педагогічного клубу: педагогічних студій і творчих майстерень. Педагогічний клуб дозволяє об'єднати вчителів міста для спільної участі у різноманітних проєктах неформальної освіти, професійних конкурсах, науково-практичних конференціях, грантовій діяльності тощо. Він сприяє професійному зростанню педагогів, отриманню нового і корисного досвіду спільної діяльності, формуванню корпоративної культури освітян. Неформальна освіта, яка

реалізується у процесі діяльності педагогічного клубу, є локально орієнтованою, адже вона відповідає сучасним запитам територіальної громади. Зазначено, що шкільні ініціативи, які допомагають учителям підвищувати власну професійну майстерність і якість навчання, позитивно впливають на розвиток педагогічної культури.

Ключові слова: неформальна освіта вчителів; професійне зростання; міжнародні та всеукраїнські проекти; локальні ініціативи; навчально-методичне середовище; педагогічний клуб.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми / Statement of the problem. Реформування освітньої галузі України, зокрема упровадження НУШ і модернізація навчання у зв'язку з євроінтеграцією, урахування інноваційного досвіду світової педагогіки зумовлюють переосмислення підходів до професійного зростання і підвищення кваліфікації вчителів. Важливої ролі набуває неформальна освіта вчителів, тобто навчання поза межами традиційної освітньої системи.

Неформальна освіта передбачає не лише набуття нових професійних знань, а й формування цілого комплексу компетентностей, удосконалення навичок комунікації, критичного мислення, розвиток емоційного інтелекту та емпатії. Також неформальна освіта сприяє зміцненню професійної спільноти, обміну досвідом між педагогами. Окрім поширених онлайн-курсів і вебінарів на спеціалізованих платформах для педагогів, неформальна освіта може реалізуватися шляхом різноманітних тренінгів, майстер-класів, участі у професійних спільнотах, а також шляхом самоосвіти.

Сучасна неформальна освіта вчителів має низку очевидних переваг. Передусім, така освіта є гнучкою, вона дозволяє обирати зручні час, темп і формат навчання, що є важливим в умовах перманентного цейтноту і перевантаження. Онлайн-курси і вебінари надають вчителю можливість ознайомитися з новою інформацією у будь-який часовий проміжок і у будь-якому місці. Також варто зазначити, що неформальна освіта набагато швидше, ніж формальна (у закладах вищої та післядипломної освіти), реагує на зміни, що відбуваються в освітньому просторі, тому зміст неформальної освіти зазвичай є більш актуальним. Конкуренція між платформами неформальної освіти позитивно впливає на якість контенту та інноваційність методів викладання. Так, зараз спостерігається значне збільшення аудіовізуального контенту, тобто подача навчального

матеріалу здійснюється у форматі, зручному для сприймання новою генерацією педагогів. Це суттєво підвищує мотивацію педагогів-практиків до підвищення кваліфікації, позитивно впливає на формування у вчителів навичок навчання впродовж життя.

Водночас сучасна неформальна освіта в Україні має низку проблем, до яких належать брак системності, недостатнє фінансування, нерівномірна якість програм, відсутність чіткості стимулювання.

Аналіз (основних) останніх досліджень і публікацій / Analysis of (major) recent research and publications. Неформальна освіта як важлива форма професійного зростання знаходиться у центрі уваги українських і зарубіжних дослідників. Так, В. Сидоренко розглядає її в аспекті акмепрофесіогенезу [5], В. Сидоренко, О. Джус, Р. Козенко, О. Іваненко і Т. Завадська – як елемент нової освітньої парадигми [14]. Л. Хоружа і О. Тадеуш акцентують позитивну роль бізнес-структур у створенні конкурентного середовища у галузі освіти, зокрема й неформальної [8].

Дослідники вважають неформальну освіту невід’ємною складовою неперервної освіти [11], [12]. Слушною у цьому аспекті є думка В. Шмідта, Л. Когана і Р. Гоуан, які зазначають, що вміння вчитися є для педагога визначальним [13].

Вчені аналізують трансформації неформальної освіти України [10], взаємовідносини між формальною і неформальною освітою [9], [15]. Технології неформальної освіти досліджують М. Вовк, Г. Сотська, Н. Філіпчук, Ю. Грищенко, С. Соломаха, Л. Султанова та Н. Гомеля [2]. З. Рябова, Г. Єльнікова зосереджуються на важливості формування цифрових компетентностей вчителів [4]. О. Кучерявий акцентує увагу на тому, що така освіта сприяє не лише професійному, а й особистісному розвитку вчителя [3]. Т. Сорочан простежує перспективи розвитку неформальної освіти в Україні [7] та її значення для успішної реалізації концепції НУШ [6].

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у дослідженні напрямів розвитку неформальної освіти вчителів.

Відповідно до зазначеної мети поставлено такі **завдання**: визначити основні напрями розвитку неформальної освіти, узагальнити досвід Кременчука в цій сфері, виявивши на прикладі конкретного міста здобутки та проблемні зони неформальної освіти вчителів.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ / THEORETICAL FRAMEWORK

У основу дослідження покладено запропоноване В. Сидоренко, І. Шобуровою, А. Пономаренко, М. Дей і О. Джус розуміння неформальної освіти як фактора, що впливає на успішність неперервної освіти [15, с. 4]. На думку вчених, сфера неформальної освіти охоплює широкий спектр різновидів навчальної активності (лекції, семінари і вебінари, тренінги, майстер-класи тощо), вона може бути індивідуальною і груповою, коротко- і довготерміновою [15, с. 9].

Неформальна освіта вчителів визначається науковцями як процес підвищення кваліфікації, розвитку професійних навичок та особистісного зростання педагогів поза межами традиційної системи освіти [2], [4].

Серед технологій неформальної освіти, які забезпечують ефективне функціонування змісту освіти, відповідають інтересам і запитам на знання та навчальний час дорослих, науковці виокремлюють інтерактивні, акмеологічні, андрагогічні та цифрові [15, с. 9]. Вважаємо, що усі ці різновиди можуть бути використані у неформальній освіті вчителів.

Також погоджуємося з думкою М. Кириченко, О. Просіної, Т. Кравчинської, Я. Швень, О. Комаровської та Т. Івченко про те, що «неформальна освіта надає реальний вибір освітніх стратегій і змісту для задоволення потреб дорослих, є справжнім освітнім простором для практико-орієнтованого, соціально значущого оновлення професійних знань» [10, с. 162]. Сучасний вчитель має самостійно визначати траєкторію власного професійного розвитку, обираючи ті різновиди навчальної активності, які є найбільш актуальними і результативними.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Мета і завдання дослідження визначили його *методологію*: описовий метод використовувався для аналізу стану досліджуваної проблеми; за допомогою типологічного аналізу систематизувалися напрями неформальної освіти вчителів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Учителі закладів загальної середньої освіти Кременчука активно залучаються до різних напрямів неформальної освіти, що сприяє підвищенню їхньої професійної компетентності та впровадженню сучасних освітніх практик. Неформальна освіта вчителів у кременчуцьких гімназіях і ліцейх останнім часом зазнала змін, пов'язаних із розширенням спектру напрямів і форм професійного зростання. До вже традиційних онлайн-

курсів і вебінарів на платформах для освітян додалися різноманітні заходи, програми та ініціативи, спрямовані не лише на набуття нових компетентностей і навичок, а й на формування професійної спільноти міста.

Неформальну освіту Кременчука представлено на різних рівнях – від міжнародних проєктів до локальних ініціатив.

Важливу роль у розвитку неформальної освіти Кременчука відіграють міжнародні проєкти для педагогів. Передусім це всесвітньовідома програма міжнародного обміну Erasmus+.

Зокрема, на базі Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського з 2021 року реалізується міжнародний проєкт dComFra Erasmus+ «Digital competence framework for Ukrainian teachers and other citizens project» (Рамкова структура цифрових компетенцій для українських вчителів та інших громадян). Консорціум dComFra об'єднує університети п'яти європейських країн – Австрії, Литви, Польщі, Румунії та Чехії. Головним координатором проєкту є литовський Університет Вітовта Великого (VMU). Також до консорціуму входять українські заклади вищої освіти. Критеріями для відбору українських учасників проєкту є тривалий досвід надання освітніх послуг та потужні міжнародні зв'язки.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського відповідає за координацію проєкту у Полтавській області: для цього у закладі вищої освіти, згідно з дорожньою картою dComFra, створено Офіс цифрових компетентностей, у якому здійснюється навчання педагогічних працівників. Такий офіс є єдиним у Полтавській області, що має європейську комп'ютерну ліцензію (ECDL – European Computer Driven License). Свого часу аналогічні офіси було відкрито також у Києві, Харкові, Чернівцях та Покровську, але через військові дії останній було переміщено на Західну Україну. У навчанні в Кременчуцькому офісі можуть брати участь вчителі не лише з Полтавщини, а з усієї Центральної України (Дніпропетровської, Кіровоградської, Запорізької, Черкаської областей).

Головною метою проєкту є формування цифрових компетентностей, актуальних для сучасної школи. Водночас відбувається ознайомлення педагогів з інноваційними методиками навчання (едьютейнмент, гейміфікація навчання тощо). У межах проєкту відбуваються тренінги та воркшопи з цифрової грамотності, емоційного інтелекту, запобігання професійного вигорання та інші. Навчання триває півроку (один навчальний семестр), що дозволяє учасникам опанувати широкий спектр цифрових компетентностей. Чергування синхронного й асинхронного навчання надає можливість кожному учаснику підібрати свій індивідуальний графік, побудувати власну освітню траєкторію. Формат

навчання визначено європейськими партнерами з урахуванням особливостей праці вчителя, канікулярним циклом України тощо.

Проект сприяє інтернаціоналізації української освіти та налагодженню співпраці між ЄС та Україною (рамкова структура DigComp, тренінги ЄС та навчальні матеріали, міжнародна сертифікація тощо).

Основною цільовою аудиторією проекту є вчителі, а також внутрішньо переміщені особи. Дуже часто ці категорії перетинаються, адже унаслідок російсько-української війни велика кількість педагогічних працівників зі сходу та півдня України переїхала до Кременчука. Отже, проект сприяє інтеграції кременчуцької освітянської спільноти, обміну досвідом між вчителями з різних регіонів країни.

Значущим для неформальної освіти вчителів у Кременчуці є партнерство з громадськими організаціями та освітніми фондами. Громадські організації періодично організовують заходи для педагогів. Серед таких ГО варто зазначити Гуманітарний центр «Проліска-Кременчук», який діє за підтримки [UNHCR Ukraine \(Агентство ООН у справах біженців в Україні\)](#). Зокрема, у минулому році психологи центру провели тренінг для вчителів із метою нагадування про важливість проживання емоцій у повсякденному житті. Психологічний тренінг був спрямований на розвиток емоційного інтелекту педагогів, сприяв розвитку позитивного мислення, зниженню рівня тривожності.

Кременчуцькі вчителі також беруть участь у освітньому проекті ГО «Інша Освіта» «Майстерня педагогічних практик». Освітній проект створено у партнерстві з німецьким фондом, а саме – з Представництвом Інституту міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International) в Україні. У межах проекту проводяться різноманітні заходи, які знайомлять вчителів з новітніми дидактичними підходами, передовими освітніми практиками.

Окрім міжнародних проектів, неформальна освіта вчителів у Кременчуці здійснюється шляхом участі у всеукраїнських програмах. У якості прикладу можна назвати регіональні конференції EdCampUkraine, на яких відбувається обмін досвідом педагогів з різних регіонів нашої країни.

У межах цього проекту було створено Міні-EdCamp Kremenchuk, який об'єднав вчителів з усієї країни (Дніпропетровська, Львівська, Київська, Одеська, Полтавська, Харківська і Черкаська області та місто Київ) на «Освітянських вечорницях». Захід був започаткований координаторами проекту з Кременчука ще у 2021 році. Два роки поспіль подія відбувалася онлайн через пандемію та повномасштабне російське вторгнення, але у червні 2023 року вдалося реалізувати зустріч освітян у Кременчуці. Міні-

EdCamp Kremenchuk пройшов на території парку «Придніпровський», що розташований на мальовничому березі Дніпра. Учасники заходу працювали різних локаціях, пропонуючи відвідувачам інформаційно-просвітницькі та навчальні та ігрові програми. Панівною концепцією заходу стала екологічна культура. Вчителі обмінювалися досвідом збереження довкілля, інноваційними методиками формування в учнів екологічної свідомості. Жваве спілкування вчителів з різних міст і сіл України сприяло обміну професійним досвідом, а також психологічному розвантаженню учасників заходу, що є необхідною умовою продуктивності вчительської праці.

До всеукраїнських освітніх ініціатив належать курси критичного мислення, емоційного інтелекту та гендерної чутливості «Вчителі нового покоління», до яких активно долучаються кременчуцькі педагоги.

Для вчителів англійської мови значні можливості професійного зростання надає участь у всеукраїнському проєкті «Вчителі англійської – агенти змін», організованому Британською Радою. Особливо важливим цей проєкт є для ліцеїв з поглибленим вивченням іноземних мов.

На локальному рівні важливу роль в організації неформальної освіти кременчуцьких вчителів відіграє Кременчуцький Центр професійного розвитку педагогічних працівників (КЦПРПП). Центр надає консультації, проводить семінари, вебінари, тренінги з актуальних питань і конкурси для вчителів міста.

Тематика заходів охоплює широкий спектр питань: імплементація концепції НУШ, упровадження STEM-освіти, інклюзії, розвиток цифрових навичок тощо. Як приклади можна назвати вебінар «Цифрові інструменти в роботі вчителя» (березень 2025), серію воркшопів із впровадження STEM-освіти (жовтень – грудень 2024), тренінг «Формувальне оцінювання у початковій школі» (лютий 2025).

Влітку 2024 року КЦПРПП під час шкільних канікул організував тренінгові заняття для вчителів «Інструменти дистанційної роботи навчального закладу» з метою покращення навичок роботи вчителів із найбільш поширеними сервісами для змішаного та дистанційного навчання. У відповідь на запити закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) у серпні було проведено тренінг «Робота з класами Google в особистих та корпоративних акаунтах». У листопаді відбувся цикл тренінгових занять для кременчуцьких вчителів математики, під час яких вони здобували навички роботи із сучасними засобами навчання. На базі центру створено інформаційне середовище, яке дозволяє педагогічним працівникам за потребою звернутися до матеріалів тренінгів у будь-який час.

Також для ознайомлення учителів та інших стейкхолдерів освітнього

процесу з провідними освітніми платформами та методичними матеріалами для організації дистанційного та змішаного навчання КЦПРПП розробив спеціалізований сайт «Дистанційна освіта у Кременчуці». На сайті викладено матеріали до уроків з усіх предметів і усіх класів (розділ «Мій клас навчання»), розроблені кременчуцькими вчителями. Також веб-сторінка містить детальні інструкції щодо користування найбільш поширеними сервісами і платформи навчання у дистанційному і змішаному форматі (розділ «Як працюють сервіси»).

Ще одним важливим напрямом неформальної освіти є локальні партнерські ініціативи. Прикладом міської програми є «Освіта для розвитку громади», яка передбачає організацію заходів для вчителів за участі відомих освітян і психологів.

Неформальна освіта може також реалізовуватися на рівні міських закладів шкільної освіти. У багатьох ЗЗСО Кременчука здійснюються заходи, спрямовані на підвищення педагогічної майстерності вчителів. Так, у Кременчуцькому ліцеї № 10 «Лінгвіст» вже декілька років успішно реалізується ініціатива «Вчитель навчає вчителя». Програма передбачає щомісячні міні-тренінги, тематика яких охоплює методики НУШ, classroom management, цифрові сервіси, проєктне навчання. Кожний учасник програми має можливість випробувати себе у двох іпостасях: як учасник тренінгу та його автор. Програма передбачає також створення пар або груп «вчитель – вчитель» для взаємного навчання, супроводу молодих спеціалістів чи обміну досвідом між вчителями-предметниками, тобто для менторства.

До локальних ініціатив на рівні школи належить створене на базі Кременчуцької гімназії № 1 навчально-методичне середовище «Розвиток педагогічної культури» (спеціальна веб-сторінка), яке створює умови для отримання нових знань і навичок, обміну досвідом між вчителями різних шкіл, проведення різноманітних заходів (лекції, семінари/вебінари, тренінги, круглі столи, виставки, конференції тощо) [1]. Результати діяльності навчально-методичного середовища стали поштовхом для створення на базі закладу освіти педагогічного клубу, що об'єднує професійну спільноту вчителів міста.

Головна мета педагогічного клубу полягає в обміні досвідом, обговоренні актуальних проблем освіти у регіональному контексті. Діяльність клубу відбувається у двох формах: педагогічних студіях і творчих майстернях.

Педагогічні студії передбачають лекції-зустрічі з провідними педагогами міста з метою набуття нових теоретичних знань з дидактики, ознайомлення з інноваційними педагогічними методиками і технологіями шкільної освіти.

Натомість творчі майстерні мають здебільшого прикладний характер і спрямовані на формування практичних вмінь і soft skills. Творчі майстерні реалізуються у вигляді майстер-класів, воркшопів і тренінгів. Вони стимулюють творчу активність педагогів, розвивають креативне мислення. Саме творчі майстерні забезпечують упровадження новітніх освітніх методик і технологій, з якими вчителі ознайомилися під час педагогічних студій, у освітню практику.

Педагогічний клуб дозволяє об'єднати вчителів міста для спільної участі у різноманітних проєктах неформальної освіти, професійних конкурсах, науково-практичних конференціях, грантовій діяльності тощо. Він сприяє професійному розвитку вчителів, розширенню їхнього кругозору, отриманню нового і корисного досвіду спільної діяльності, формуванню корпоративної культури освітян.

Педагогічний клуб гнучко реагує на зміни в освіті, він є відкритим до нових ідей і підходів. Неформальна освіта, яка реалізується у процесі діяльності педагогічного клубу, є локально орієнтованою, адже вона відповідає сучасним запитам територіальної громади.

ВИСНОВКИ / CONCLUSIONS

Отже, неформальна освіта є важливим інструментом підтримки професійного зростання педагогів у Кременчуці. Вона дозволяє оперативно реагувати на зміни, які відбуваються в освітній галузі України, підвищувати мотивацію вчителів до розвитку і самовдосконалення, сприяє обміну новими ідеями і методичними доробками та формуванню освітянської спільноти міста.

Вчителі кременчуцьких гімназій і ліцеїв беруть активну участь у навчальних програмах неформальної освіти різних рівнів: міжнародних і всеукраїнських проєктах, локальних ініціативах, зокрема й на рівні окремих закладів освіти міста. Завдяки цьому налагоджується взаємодія з європейськими та українськими інституціями, освітніми фондами, громадськими організаціями. До організації неформальної освіти вчителів

залучаються як спеціалізовані центри професійного розвитку педагогів, так і інші організації.

Важливою складовою неформальної освіти міста є шкільні ініціативи, які допомагають учителям підвищувати власну професійну майстерність і якість навчання, а також позитивно впливають на розвиток педагогічної культури.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі / Prospects for further research in this direction. Перспективним вважаємо емпіричне дослідження, спрямоване на отримання зворотного зв'язку від кременчуцьких вчителів стосовно найбільш ефективних напрямів неформальної освіти. Наукове осмислення фідбеку сприятиме оптимізації професійного зростання педагогів, і, як наслідок, імплементації концепції неперервної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

- [1] О. Білоножко, «Навчально-методичне середовище для розвитку педагогічної культури вчителів в умовах відкритої освіти», на *Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти*. Київ, 2022.
- [2] М. П. Вовк, Г. І. Сотська, Н. О. Філіпчук, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Л. Ю. Султанова, Н. С. Гомеля, *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*. Київ, Україна : Талком, 2019. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/PbHVC7> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [3] О. Кучерявий, *Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя*. Кропивницький, Україна : Імекс-ЛТД, 2021. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/xF89W8> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [4] З. Рябова, Г. Єльнікова, «Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти», *Інформаційні технології і засоби навчання*, вип. 80(6), с. 369–385, 2020. <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4202>
- [5] В. Сидоренко, «Формальна і неформальна освіта як форми неперервного акмепрофесіогенезу педагога Нової української школи», на *Всеукр. наук.-практ. конф. Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника*. Суми, 2017.

- [6] Т. Сорочан, «Методична робота: підготовка вчителів до реалізації концепції "Нова українська школа"», *Методист*, т. 6, с. 4–9, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://core.ac.uk/download/pdf/158553908.pdf> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [7] Т. Сорочан, «Професійний розвиток педагогів у післядипломній освіті», у *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи*; В. Кремень, Н. Ничкало, Ред. Київ, Україна: Знання України, 2018, с. 198–205. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/PUnyPT> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [8] Л. Хоружа, О. Тадеуш, «Партнерство освіти та бізнесу: в пошуках нових форм взаємодії», *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, № 1(62), с. 7–16, 2020. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.1.1>
- [9] S. I. Aimah, M. Ifadah, & D. A. M. Bharati, «Building Teacher's Pedagogical Competence and Teaching Improvement through Lesson Study», *Arab World English Journal*, vol. 8, is. 1, pp. 66–78, 2017. <https://doi.org/10.24093/awej/vol8no1.6>
- [10] M. Kyrychenko, O. Prosina, T. Kravchynska, Ya. Shven', O. Komarovska, & T. Ivchenko, «[Transformation processes in non-formal education: a project of interregional cooperation of the Ukrainian Open University of Postgraduate Education](#)», *Journal of Interdisciplinary Research*, vol. 24, is. 2, pp. 156–164, 2021. [Online]. Available: <https://is.gd/b3xGWZ> Application date: January 05, 2025.
- [11] S. Rahman, F. Tambi, N. Z. Anny, «The importance of enhancing pedagogical skills through continuing professional development», *International Journal of Research in Business and Social Science*, vol. 9, is. 4, pp. 121–129, 2020. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v9i4.757>
- [12] D. Richter, M. Kunter, U. Klusmann, O. Lüdtke, & J. Baumert, «Professional development across the teaching career: Teachers' uptake of formal and informal learning opportunities», *Teaching and Teacher Education*, vol. 27, is. 1, pp. 116–126, 2011. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.07.008>
- [13] W. H. Schmidt, L. Cogan, & R. Houang, «The role of opportunity to learn in teacher preparation: An international context», *Journal of Teacher Education*, vol. 62, is. 2, pp. 138–153, 2011. <https://doi.org/10.1177/0022487110391987>

- [14] V. V. Sydorenko, O. Dzhus, R. V. Kozenko, O. A. Ivanenko, & T. M. Zavadska, «Developing Teachers' Soft Skills within the New Educational Paradigm: Competences, Values, Indicators, Results», *Acta Paedagogica Vilnensia*, vol. 49, pp. 23–42, 2022. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.49.2>
- [15] V. Sydorenko, I. Shorobura, A. Ponomarenko, M. Dei, & O. Dzhus, «Application of technologies of formal and non-formal education for continuous professional development of the modern specialist», *Revista Tempos e Espaços em Educação*, vol. 13, is. 32. e-14729, 2020. <https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.14729>

Матеріал надійшов до редакції 12.03.2025 р.

DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF NON-FORMAL TEACHER EDUCATION: GENERALIZING THE EXPERIENCE OF KREMENCHUK

Olena Bilonozhko,

PhD, Director Kremenchuk gymnasium N 1
Kremenchuk City Council Kremenchuk District
Poltava Region.
Kremenchuk, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0001-9845-0277>
obilonozhko510@gmail.com

Abstract. The article deals with the peculiarities of the development of non-formal education of teachers on the example of Kremenchuk. The advantages and problem areas of non-formal education are highlighted. It is noted that non-formal education of teachers in Kremenchuk gymnasiums and lyceums has undergone changes in recent years due to the expansion of the range of directions and forms of professional growth. The already traditional online courses and webinars on platforms for educators have been supplemented by various events, programs, and initiatives aimed not only at acquiring new competencies and skills, but also at forming a professional community in the city. Based on the analysis, it was found that non-formal education in Kremenchuk is represented at different levels, from international projects to local initiatives. Thanks to this, interaction with European and Ukrainian institutions, educational foundations, and public organizations is being established. All forms and areas of non-formal education of Kremenchuk teachers are described in detail. Examples of the implementation of non-formal education at the level of city initiatives are

described. The directions of activity of the pedagogical club, created on the basis of the educational and methodological environment “Development of Pedagogical Culture”, are analyzed. The author characterizes the forms of education of the pedagogical club: pedagogical studies and creative workshops. The pedagogical club allows teachers to unite the city's teachers to jointly participate in various non-formal education projects, professional competitions, scientific and practical conferences, grant activities, etc. It contributes to the professional growth of teachers, gaining new and useful experience of joint activities, and shaping the corporate culture of educators. Non-formal education, which is realized in the process of the pedagogical club, is locally oriented, because it meets the modern needs of the territorial community. It is noted that school initiatives that help teachers improve their professional skills and the quality of teaching have a positive impact on the development of pedagogical culture.

Keywords: non-formal teacher education; professional growth; international and all-Ukrainian projects; local initiatives; educational and methodological environment; pedagogical club.

ПЕРЕКЛАД, ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / TRANSLATED AND TRANSLITERATED

- [1] O. Bilonozhko, «Navchalno-metodychne seredovyshche dlia rozvytku pedahohichnoi kultury vchyteliv v umovakh vidkrytoi osvity», na Vseukr. nauk.-prakt. Internet-konf. Variatyvni modeli y tekhnolohii transformatsii profesiinoho rozvytku fakhivtsiv v umovakh vidkrytoi osvity. Kyiv, 2022. (in Ukrainian).
- [2] M. P. Vovk, H. I. Sotska, N. O. Filipchuk, Yu. V. Hryshchenko, S. O. Solomakha, L. Yu. Sultanova, N. S. Homelia, Tekhnolohii profesiinoho rozvytku pedahohiv v umovakh formalnoi i neformalnoi osvity. Kyiv, Ukraina : Talkom, 2019. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/PbHVC7> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [3] O. Kucheriavyi, Profesiinyi i osobystisnyi rozvytok suchasnoho vchytelia. Kropyvnytskyi, Ukraina : Imeks-LTD, 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/xF89W8> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [4] Z. Riabova, H. Yelnykova, «Profesiine zrostannia pedahohiv v umovakh tsyfrovoyi osvity», Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia, vyp. 80(6), s. 369–385, 2020. <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4202> (in Ukrainian).

- [5] V. Sydorenko, «Formalna i neformalna osvita yak formy neperervnoho akmeprofesiohenezu pedahoha Novoi ukrainskoi shkoly», na Vseukr. nauk.-prakt. konf. Innovatsii v osviti i pedahohichna maisternist uchytieliaslovesnyka. Sumy, 2017. (in Ukrainian).
- [6] T. Sorochan, «Metodychna robota: pidhotovka vchytyeliv do realizatsii kontseptsii "Nova ukrainska shkola"», Metodyst, t. 6, s. 4–9, 2018. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://core.ac.uk/download/pdf/158553908.pdf> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [7] T. Sorochan, «Profesiinyi rozvytok pedahohiv u pisliadyplomnii osviti», u Kontseptualni zasady rozvytku osvity doroslykh: svitovy dosvid, ukrainski realii i perspektyvy; V. Kremen, N. Nychkalo, Red. Kyiv, Ukraina : Znannia Ukrainy, 2018, s. 198–205. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/PUnyPT> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [8] L. Khoruzha, O. Tadeush, «Partnerstvo osvity ta biznesu: v poshukakh novykh form vzaiemodii», Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka, № 1(62), s. 7–16, 2020. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.1.1> (in Ukrainian).
- [9] S. I. Aimah, M. Ifadah, & D. A. M. Bharati, «Building Teacher's Pedagogical Competence and Teaching Improvement through Lesson Study», Arab World English Journal, vol. 8, is. 1, pp. 66–78, 2017. <https://doi.org/10.24093/awej/vol8no1.6> (in English).
- [10] M. Kyrychenko, O. Prosina, T. Kravchynska, Ya. Shven', O. Komarovska, & T. Ivchenko, «[Transformation processes in non-formal education: a project of interregional cooperation of the Ukrainian Open University of Postgraduate Education](#)», Journal of Interdisciplinary Research, vol. 24, is. 2, pp. 156–164, 2021. [Online]. Available: <https://is.gd/b3xGWZ> Application date: January 05, 2025. (in English).
- [11] S. Rahman, F. Tambi, N. Z. Anny, «The importance of enhancing pedagogical skills through continuing professional development», International Journal of Research in Business and Social Science, vol. 9, is. 4, pp. 121–129, 2020. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v9i4.757> (in English).
- [12] D. Richter, M. Kunter, U. Klusmann, O. Lüdtke, & J. Baumert, «Professional development across the teaching career: Teachers' uptake of formal and informal learning opportunities», Teaching and Teacher Education, vol. 27, is. 1, pp. 116–126, 2011. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.07.008> (in English).

- [13] W. H. Schmidt, L. Cogan, & R. Houang, «The role of opportunity to learn in teacher preparation: An international context», *Journal of Teacher Education*, vol. 62, is. 2, pp. 138–153, 2011. <https://doi.org/10.1177/0022487110391987> (in English).
- [14] V. V. Sydorenko, O. Dzhus, R. V. Kozenko, O. A. Ivanenko, & T. M. Zavadzka, «Developing Teachers' Soft Skills within the New Educational Paradigm: Competences, Values, Indicators, Results», *Acta Paedagogica Vilnensia*, vol. 49, pp. 23–42, 2022. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.49.2> (in English).
- [15] V. Sydorenko, I. Shorobura, A. Ponomarenko, M. Dei, & O. Dzhus, «Application of technologies of formal and non-formal education for continuous professional development of the modern specialist», [Revista Tempos e Espaços em Educação](#), vol. 13, is. 32. e-14729, 2020. <https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.14729> (in English).

Reviewed April 25, 2025
Published May 22, 2025

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

© Olena Bilonozhko, 2025